

ספרות עברית וכללית

לעולם חדשים

הוראות

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון : שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי") — (25×2) — 50 נקודות
פרק שני : ספרי קריאה — (50×1) — 50 נקודות
סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : (1) רשימת יצירות.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי עברי.
- ד. הוראות מיוחדות : (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) יש לשים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
(4) לנבחנים אינטרניים : חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה : תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

/המשך בעמוד הבא/

השאלות

פרק ראשון – שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי"

(50 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1 – 6 (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נערה מן הקטמונים (חתך ארץ) / מירי בן שמחון

נערה שחורה עם חטטים בפנים
עליזה אלפנדרי
במקום שנועד לאנשים אחרים
מכבסת את בגדיה
5 כמי שעושה הטוב בעיני אלהים
אחר כך תדית רצפה
ותתקן פרחים באגרטל
היא מתאימה את צבע החלצה לחצאית
היא לא שמה על החטטים בפנים
10 היא שמה על זה שכבה עבה של "מיק אפ"
ולא רואים כל כך.
בכלל זכיותיה והצלחותיה לא תלויות בזה
היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר
ואמונה היטב על מי "בסדר" מי "לא בסדר".
15 מדי פעם יש לה התפרציות, אבל בצדק
בהתחשב בעבודה שכל כך הרבה אנשים לא יודעים איך להתנהג
זה הטבע שלה
היא לא סובלת את כל אלה שאומרים שטויות
שאינן להם טעם
20 ושללא שומרים על הכבוד שלהם
אמא שלה מתה מהתקף לב כשהיתה קטנה
ואבא שלה שרת בבית ספר ממלכתי דתי על יד הבית
היא אוהבת את האח שלה יעקב
שהתקדם בחיים

- 25 והוא אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה
אחראי על כך וכך עובדים
שקמבלים את המשפחת מידו ונותנים לו כבוד.
היא פתבנית ומספיקה 120 מלים בדקה
העבודה זה הדבר הכי חשוב בשבילה בחיים
30 כל בקר ב־7:30 בדיוק רואים אותה בפתחנה
(יש לה קביעות וגם הפנסיה שלה מסדרת).
בשעות הפנויות היא סורגת גובלנים
שקנתה בעיר העתיקה בשבת.
אשר מתקשר לפעמים מן המוסד
אבל היא לא מראה לו פנים כל כך
35 זה טוב בשביל שידע שהיא רצינית
ושלא יחשב שהיא תסכים לפני החתונה.
לפעמים היא יוצאת עם אח שלה יעקב לסרט
מגלח למשעי ובנעלים מצחצחות
וכל השכונה רואה שהיא מבילה
40 והשם שלה נשאר נקי.
כלם בשכונה יודעים שעליזה היא בחורה ללא רבב
אומרת "שלוש" ו"מה שלום הילדים"
יודעת לתפר ויושבת בבית
בחוץ רצינית.
45 יום גבוא והמזל שלה גבוא גם כן
גבוא בחור לענן והיא תתחתן
ותוליד ילדים שיגדלו בעזרת השם
ויגריכו את האמא שלהם.

על פי שיר זה, תארו את התנהגותה של עליזה אלפנדרי, והסבירו אם לדעתכם יש בשיר ביקורת על התנהגות זו. הדגימו את דבריכם.

2. לפניכם שיר בלי שם (המתחיל במילים "סלימה את דומעת") מאת אמירה הס. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

בית 1 סלימה את דומעת שם עדין ליד הפריז'ידר עם בלוק הקרח על
העיניים שלי
זה היה בצריף הפח
שום קוסם מארץ עוצו לי לאן לרוץ לא בא
ממסמרת נפשי שלא תפרח
עמדתי ליד סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

בית 2 יש לילות שזכרון קקטוסים מעקצים בלשון ובגוף
כי אכלתי מפרי דעת הצבר

בית 3 הו ריח נרקיסים משבר
מושך רגלי ליד לרוץ עמק בתוך בצת נחל קישון
וזרים בידיו —
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקיצתני אל בקר שפלו שבר ושעת בין שמשות אדירה
חפנה אל תוכיה ילדה קלת גוף נושמת נוף
פרוש לכל גולה אל עולמו.

בית 4 הייתי עשוייה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקות בפרח מסרק שולמית

בית 5 מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל זמים נקשים ואת עודך
נצן מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. ורק אני נצבתי לך מרחוק על שפת הזאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

בית 6 עיניך כה קטנות ויוקדות רגש סתום
כמו חד חנית
כמו יחלום מלשש
בין עיי חרבות שמחתך
עוד בך דקלים ועסיס התמר.

מה מאפיין את מערכת היחסים המתוארת בשיר? בחרו בשתי דוגמאות מן הלשון הצוירית (דימויים, מטפורות) בשיר, והסבירו את תרומתן לעיצוב מערכת יחסים זו.

.3

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

והגירת הורי / יהודה עמיחי

והגירת הורי לא נרגעה בי.
 דמי ממשיך עדן לשקשק בדפנותי
 גם אחר שקבר הנח הפלי על מקומו.
 והגירת הורי לא נרגעה בי.
 רוחות זמן רב על אבנים.
 האדמה שוכחת צעדי דורכים בה.
 גורל נורא. קטעי שיחה אחר חצות.
 השג ונסיעה. לילה מזכיר יום משפחתי.
 עיני שהסתכלו זמן רב לתוך מדבר גדול
 ונרגעו מעט. אשה אחת. כללי משחק
 שלא הסבירו לי היטב. חקי פאב וכבד.
 עוד עקשו לבי, בקשי ושתכר
 בלחם אהבתו היומיומית. הורי במו הגירתם.
 על אם הדרך, בה אני תמיד יתום בלי אם,
 צעיר מדי בשביל למות, זקן מדי למשחקים.
 נעיפות חוצב וריקנות המחצבה בגוף אחד.
 ארכאולוגיה של עתיד, בתי נכות
 של מה שלא היה. והגירת הורי
 לא נרגעה בי, ומעמים מרים למדת
 שפות מרות למען שתיקתי
 בין הבתים, אשר דומים לאגניות תמיד.
 וכבר עורקי וגם גידי בסבך
 של חבלים שלא אתיר. ואחר כך
 מותי וסוף להגירת הורי.

בחרו בשתי דוגמאות מן הלשון הציורית (דימויים, מטפורות) בשיר, והסבירו את התרומה של הלשון הציורית לביטוי ההתמודדות של המשורר עם הגירת הורי.

4. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון

אתה רוצה לדעת מה היה פה פעם במקום הזה
לפני הכביש והבתים ואילנות הסרק?
חול היה פה פעם במקום הזה, חול בתולי
וסבתך היתה הולכת פה מתחת לשקמה
וצפרים היו תוקעות מקוריהן בפרי הלא מוגן
ומציצות מעל ראשה את ציוצי המלחמה הנוראה מכל —
המלחמה על שטח המחנה.
וסבתך, עלמה תמה, חשבה לפי תמה
כי אלו הן סימפוניות מפלאות
לקבוד השחר הבוקע מחדש,
אולי אפילו לקבוצה.
וזה הביא אותה להתישב פה, במקום הזה —
ואת השאר אתה יודע, בודאי.

וזה הביא אותה להתישב פה, במקום הזה (שורה 12)

מה הביא את הסבתא להתישב "במקום הזה", ומהי עמדתו של המשורר על בחירתה של הסבתא
"להתישב פה"? הסבירו והדגימו את דבריכם.

5. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

נְעִילָה / פרץ דרור בנאי

בית 1	תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי לֹא עוֹד זָר בְּעִירִי כִּי לוֹיִתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה עַד הִיִּיתִי לַמְתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים	בית 4	תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי לֹא עוֹד זָר בְּעִירִי כִּי לוֹיִתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה עַד הִיִּיתִי לַמְתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים
בית 2	תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁדֵּי הַזֶּמֶן מַעֲבָרִי וְקִיּוּמִי פֹה שׁוֹב אֵינְנוּ מִתְּנָה אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרָחוֹב יֵשׁ לִי יָדִידִים מְעַט וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פֶּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד אֲזִי לֹא נוֹרָא	בית 5	תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁדֵּי הַזֶּמֶן מַעֲבָרִי וְקִיּוּמִי פֹה שׁוֹב אֵינְנוּ מִתְּנָה אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרָחוֹב יֵשׁ לִי יָדִידִים מְעַט וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פֶּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד אֲזִי לֹא נוֹרָא
בית 3	אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְהָ הַזֹּאת כְּאִלּוּ נוֹלֵדְתִּי בָּהּ כָּכָה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְּגַבְּרִים וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסִּכָּנָה הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מִתְּנָה וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוֹמוֹ	בית 6	אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְהָ הַזֹּאת כְּאִלּוּ נוֹלֵדְתִּי בָּהּ כָּכָה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְּגַבְּרִים וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסִּכָּנָה הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מִתְּנָה וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוֹמוֹ

בחרו מן השיר בשתי דוגמאות, והסבירו כיצד הן מבטאות את חוויית ההגירה המורכבת של המשורר.

6. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

תיקון הריחות / ארז ביטון

מה אתם רוצים ממני,
טעם ערק וריח זעפרן צורב,
אני כבר לא אותו הילד
אבוד בין רגלים שמשחק סנוקר
בקפה מרקו
בלד.
עכשו חברים
אני לומד לאכל גלידה מבדלח
מאוטו שמשמיץ קולות של צפרים
בערב,
אני לומד לפתח דלתות
בתבות נגינה עתיקות,

עכשו
נשים בטעם תות־שדה
מלמדות אותי להריח כריכות של שקספיר
מן המאה השבע עשרה
מלמדות אותי לשחק בחותול סימי
בתוך סלון ירק
חברים.

הסבירו והדגימו מה מוסיף שם השיר "תיקון הריחות" להבנת משמעות השיר.

פרק שני – ספרי קריאה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7-9.

7. הכלב היהודי / אשר קרביץ

"הכלב היהודי" הוא ספר על גבורה ועל חברות.
תארו והסבירו כיצד באים נושאים אלו לידי ביטוי בעלילת הספר.

8. קלקידן / דורית אורגד

מהי הסוגיה (השאלה או הבעיה) המרכזית המשתקפת בספר "קלקידן"? האם הספר מציע פתרון או פתרונות לסוגיה זו? הסבירו והדגימו את דבריכם.

9. הכלב היהודי / אשר קרביץ או קלקידן / דורית אורגד

תארו את הסיום של ספר הקריאה ("הכלב היהודי" או "קלקידן"), והסבירו כיצד מאיר הסיום את התהליך שעוברת הדמות המרכזית בספר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך